

Beste gezamenlijke programmacommissie en landelijk bestuur van GroenLinks,

Na 7 juli ziet de Nederlandse politiek er ineens totaal anders uit. Natuurlijk was Rutte IV al een tijdje uitgeregeerd, maar nu zijn zoveelste kabinet gevallen is, zijn verkiezingen veel sneller gekomen dan verwacht. Dat betekent ook dat de samenwerking tussen PvdA en GL in een stroomversnelling is gekomen. Dit brengt nieuw elan!

De Linker Wang heeft eerder betoogd dat het belangrijk is dat deze samenwerking een goed fundament heeft, in de vorm van een gezamenlijk verhaal. Een verhaal waarin de combinatie PvdA-GL duidelijk maakt naar wat voor Nederland we streven en voor welke politiek we staan. Graag hadden we daar dit najaar concrete input voor geleverd. Daarvoor ontbreekt nu de tijd: we moeten aan de bak om een grote groep kiezers te overtuigen op PvdA-GL te stemmen. Het verder bouwen aan het ideologisch fundament zal na 22 november moeten gebeuren!

De komende weken schrijven jullie het eerste verkiezingsprogramma voor de combinatie PvdA-GL. We zijn zeer benieuwd naar het resultaat. Vanuit De Linker Wang – het landelijk netwerk voor levensbeschouwing, religie en politiek binnen GroenLinks – hebben we twee speerpunten voor het gezamenlijk programma en de campagne die daaromheen wordt georganiseerd. Graag geven we deze aan jullie mee!

Het eerste speerpunt is: kies voor radicale, waardegedreven politiek. Waardegedreven politiek betekent dat we de eigen basisprincipes in onze politiek centraal stellen, van daaruit aangeven welke basale waarden voor ons voorop staan en alles in het werk zullen stellen om die te beschermen en leidend te laten zijn. Waardegedreven politiek wil zeggen dat je bij alle majeure voorstellen je in eerste instantie afvraagt: wat gaat dit betekenen voor de meest kwetsbaren onder ons, voor al wat leeft en op onze bescherming is aangewezen?

Daarmee bieden we een alternatief voor de twee politieke benaderingen die nu leidend zijn: ten eerste de technocratische, marktgezwichte politiek van de kabinetten Rutte: politiek gericht op altijd meer economische groei en de daarbij horende 'ik wil meer'-mentaliteit waarmee we over de grenzen van de aarde en de grenzen van mensen – dichtbij en ver weg – heengaan. Ten tweede de identiteitspolitiek van populistische partijen: politiek die mensen uitsluit en de democratie en rechtstaat ondermijnt.

Het tweede speerpunt dat we willen meegeven is: geef voorrang aan het oplossen van de vertrouwenscrisis tussen overheid en samenleving.

Natuurlijk: we willen werk maken op al die dossiers die de afgelopen jaren zijn blijven liggen. Het moet groener, socialer en rechtvaardiger. Maar: we moeten ons realiseren in welke context we dit moeten doen. 13 jaar Rutte en 25 jaar neoliberal beleid hebben tot gevolg dat de overheid en het bestuur niet meer ten dienste staan van de samenleving, maar van zichzelf. Hierdoor is het vertrouwen in overheden stukgemaakt. Vertrouwen dat essentieel is om de nodige transitie te kunnen maken. Want zonder vertrouwen leiden die transitie alleen maar tot verdere maatschappelijke weerstand en strijd.

We moeten dus allereerst bouwen aan nieuw vertrouwen om de kloof tussen overheid en samenleving op te lossen. Dit heeft een prominente plek nodig in ons gezamenlijke programma, door de waarde die goed en dienstbaar bestuur voor ons heeft te benoemen en uit te werken hoe we dit versterken. Dan gaat het over hoe de overheid ons benadert: niet als cliënten of consumenten of als data, maar als burgers. Dan gaat het over het

serieus nemen van ideeën, bezwaren en vragen vanuit de samenleving. Over mensen laten meebeslissen – versterken van participatieve democratie en het gebruik van burgerberaden mogen in het verkiezingsprogramma dan ook niet ontbreken.

Dit impliceert dat we het besturen van de maatschappij op de diverse niveaus definiëren als 'kwetsbaar leiderschap': leidinggeven in de wetenschap dat je dat niet alleen doet aan en over mensen maar intrinsiek beseft dat zoiets niet *zonder* hen kan. Dat je als bestuurder je realiseert dat je daarbij telkens zult struikelen en dan niet probeert dat goed te praten, maar dat ook toegeeft. Daarom is het noodzakelijk om je eigen tegenspraak te organiseren en nooit te vergeten door wie en vooral *voor* wie je op die plek bent terechtgekomen.

Wanneer leiderschap op die manier wordt opgevat en in praktijk gebracht, zal als gunstig (neven)effect het vertrouwen in bestuurders en overheden terug kunnen keren. Dat kun je niet verordonneren of afdwingen, maar alleen herstellen door zelf het goede voorbeeld te geven. Kwetsbaar leiderschap wordt dan ook gekenmerkt door transparantie op alle niveaus, integriteit als leidend principe en er zijn ten dienste van je naaste collega's, medewerkers en uiteindelijk de samenleving.

Waardegedreven politiek en het herstellen van vertrouwen hebben alles met elkaar te maken en komen wat ons betreft samen in het begrip 'hoop'. Zoals in de waardevolle woorden van kerkvader Augustinus: "'Hoop' heeft twee prachtige dochters: woede en moed. Woede over hoe het eraan toegaat in de wereld en moed om die wereld te verbeteren."

Waardegedreven politiek geeft hoop, dat de belangrijkste motor van ons programma zou moeten zijn. Hoop als tegenovergestelde van angst: angst voor verlies van natuur en ons leefklimaat. Of de angst voor verlies van onze veilige wereld. Voor verlies van onze welvaart. Die angst verdwijnt niet door onze ogen te sluiten voor wat er in de wereld gebeurt – dát is de politiek van rechts. Die angst verdwijnt door hoop te bieden: door te benoemen wat we samen willen behouden, hoe we in dit land willen samen wonen en hoe we dit in evenwicht doen met de grenzen van de aarde en de grenzen van mensen. Als dure plicht aan onszelf en ons nageslacht.

Deze hoop moeten we allereerst bieden aan mensen die in de knel zitten, die niet zeker zijn van hun bestaan. Dat betekent niet langer 'de hardwerkende Nederlander' het ijkpunt voor de besluiten laten zijn. Het ijkpunt voor waardegedreven politiek is het welzijn van die mensen die de afgelopen jaren in de kou hebben gestaan: minima, toeslagenouders, slachtoffers van de Groningse aardbevingen, vluchtelingen en ouderen en jongeren die op zichzelf aangewezen zijn. En deze hoop moeten we bieden aan onze (Nederlandse) natuur die wij zo verwaarloosd hebben.

Deze hoop kan de drager zijn voor de bereidheid om offers te brengen. Offers door degenen die welvarend zijn en de sterkste schouders hebben, zodat zij kunnen delen met wie op zichzelf zijn aangewezen. Dit levert op dat we weer in balans leven met de aarde en samen leven met elkaar. Dit betekent keuzes maken die ten koste gaan van de groei van economie en consumptie. De focus verschuiven van welvaart naar welzijn voor allen.

Inzetten op een verkiezingsprogramma waarin waardegedreven politiek centraal staat betekent daarmee kiezen voor een andere insteek dan een programma waar de focus ligt op het neerleggen van een blauwdruk 'hoe' Nederland er idealiter anders uit moet gaan zien. Waar cijferfetisjisten en excelsheet-cowboys met hun slimme trucs de dienst uitmaken. Houdt hen buiten de deur!

Na de Val van de Muur zou de samenleving afscheid hebben genomen van de grote verhalen. Maar grote verhalen zijn meer dan nodig omdat de problemen groter zijn dan

ooit en omdat het gaat om de hele schepping. Verhalen die samenbinden, die inspireren. Laat het samengaan van PvdA en GL de unieke kans zijn om dat nieuwe verhaal te schrijven en door te vertellen!

De Linker Wang wenst jullie daarbij veel energie, creativiteit, wijsheid en plezier toe in de komende tijd. Als wij ons steentje kunnen bijdragen, zijn we daartoe uiteraard van harte bereid!

Namens De Linker Wang,
Tjeerd de Jong, voorzitter
Voorburg, 31 juli 2023